

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΣΜΟΙ, ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΑΓΩΓΕΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Επιστημονικό συνέδριο «Πολιτικές και θεσμοί του
Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού τα τελευταία 50
χρόνια»

Ελένη Θεοδώρου (E.Theodorou@euc.ac.cy)
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λευκωσία, 4-5 Δεκεμβρίου 2015

Το Ευρύτερο Ερευνητικό Πρόβλημα

- Η τοποθέτηση των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της αναμόρφωσης των αναλυτικών προγραμμάτων ως μια πολύπλοκη διαδικασία που επιβάλλει τη συνεξέταση συγκειμένου και ατόμου.
- Η ιστορία της σχέσης μεταξύ συγκειμένου και ατόμου έχει συγκροτήσει τους εκπαιδευτικούς ως συγκεκριμένα είδη υποκειμένων.

Τι συμβαίνει όταν στοχεύεται και επιχειρείται η επανα-συγκρότηση (re-constitution) των εκπαιδευτικών;

- Η παρούσα εισήγηση έχει στόχο να διερευνήσει τις εννοιολογήσεις εκπαιδευτικού επαγγελματισμού όπως αυτές προκύπτουν μέσα από το λόγο εκπαιδευτικών δημοτικής εκπαίδευσης σε σχέση με θέματα της επαγγελματικής τους πρακτικής στο πλαίσιο της τρέχουσας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης στην Κύπρο.

Το Ιστορικό Αλλαγής των ΑΠ στο Κυπριακό Πλαίσιο (2004-σήμερα)

- Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση :
 - **2004** Έκθεση της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης
 - **2007** Δημοσίευση Στρατηγικού Σχεδιασμού
 - **2008-2009** Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για έναρξη της διαδικασίας αναμόρφωσης των ΑΠ – Σύσταση Επιτροπής Αναμόρφωσης Αναλυτικών Προγραμμάτων και δημοσίευση πλαισίου για την αναμόρφωση των ΑΠ (αρχές, χρονοδιαγράμματα, μεθοδολογία)
 - **2009-2010** Ανάπτυξη Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων (ΝΑΠ) από Επιτροπές Γνωστικών Αντικειμένων (διορισμένοι ακαδημαϊκοί & μάχιμοι εκπαιδευτικοί-εθελοντές κατόπιν πρόσκλησης του ΥΠΠ)
 - **2010-2011** Χρονιά επαγγελματικής επιμόρφωσης εκπαιδευτικών & «μπόλιασμα»
 - **2011-2013** Δυο πρώτα έτη σταδιακής εφαρμογής των ΝΑΠ, με παράλληλη επιμόρφωση εκπαιδευτικών
 - **2013-2014** Έτος διαμορφωτικής αξιολόγησης των ΝΑΠ
 - **2014-2015** Έτος αναδόμησης ΝΑΠ

Θεωρητικό Πλαίσιο

Κοινωνιολογία του εκπαιδευτικού επαγγελματισμού· αναμόρφωση αναλυτικών προγραμμάτων· μεταδομιστικές προσεγγίσεις στην αυτόνομη δράση/αυτονομία των εκπαιδευτικών και τη σχέση ισχύος/γνώσης.

- Εκπαιδευτικός επαγγελματισμός και αυτονομία ως κοινωνικές κατασκευές που βρίσκονται σε διαρκή διαπραγμάτευση στο πλαίσιο ευρύτερων κοινωνικο-ιστορικών, πολιτικών και θεσμικών δομών (π.χ., Goodson, 2007· Mockler, 2005).
- Αποεπαγγελματοποίηση των εκπαιδευτικών και περιορισμός της αυτονομίας τους κατά τις τελευταίες δεκαετίες (π.χ., Beck, 2008· Evans, 2008· Priestley, Edwards, Priestley, & Miller, 2012),

ΑΛΛΑ ΚΑΙ

- Οι εκπαιδευτικοί ως φορείς αλλαγής, με δυνατότητες και περιορισμούς στη ενεργή διαμόρφωση των επαγγελματικών τους ζωνών και (επανα)προσδιορισμό της αυτόνομης δράσης τους εντός δομών (π.χ., Hilferty, 2008· Vongalis – Macrow, 2007).

Επάγγελμα είναι...

παραδοσιακά κοινωνιολογικά κριτήρια (Ξωχέλλης, 2006)

- Οριοθετημένη κοινωνική δραστηριότητα
- Προϋποθέτει εξειδικευμένες σπουδές υψηλού επιπέδου (πιστοποιημένες από εκπ. ίδρυμα/φορέα)
- Απαιτεί θεωρητικές γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες (μέσω μιας μεθοδευμένης, επιστημονικά θεμελιωμένης και επίσημα αναγνωρισμένης μακράς διαδικασίας εκπαίδευσης)
- Κώδικας δεοντολογίας (καθορίζεται και διασφαλίζεται από έναν επιστημονικό φορέα ή επαγγελμ. ένωση)
- Προϋποθέτει σημαντικό βαθμό αυτονομίας έναντι των «πελατών» που αξιοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες της επαγγελματία
- Το παρεχόμενο έργο αποτελεί κοινωνική προσφορά

Αν μεταφέρουμε αυτά τα κριτήρια στο εκπαιδευτικό έργο...δυσκολίες και άρα ανάγκη για επαγγελματοποίηση

- Ημιεπάγγελμα; (Etzioni, 1969)
- Εξάρτηση εκπαιδευτικών από το κράτος (κρατικός-δημόσιος υπάλληλος)
- Μη σαφής οριοθέτηση ρόλου έναντι δραστηριότητας π.χ. γονέων ή άλλων φορέων και επαγγελματικών ρόλων: μειωμένο κύρος σε σύγκριση με «κατεστημένα» επαγγέλματα (γιατροί, δικηγόροι)
- Στερεότυπα για το έργο των εκπαιδευτικών (κοινωνική προέλευση, διάρκεια και είδος σπουδές, φύλο)
- Μικρές δυνατότητες εξέλιξης και άσκησης αυτονομίας

Αντίλογος...

- Περισσότερα από τα κριτήρια (πανεπιστημιακές σπουδές, εξειδικευμένη γνώση, κοινωνική προσφορά και «πελατιοκεντρική» προσέγγιση, προτάσεις για καθιέρωση κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας) εκπληρώνονται πια από τη δραστηριότητα των εκπαιδευτικών σήμερα (Ματσαγγούρας, 2003)
- Παραμένει βασικό ζήτημα η αυτονομία (που όμως ενισχύεται σε επίπεδο σχολικής μονάδας) (Ξωχέλλη, 2006)
- ‘multiple professionalities’ (Evans, 2008)

**Όμως, ο εκπαιδευτικός επαγγελματισμός αποκτά και
πολλαπλά νοήματα ως ένα συνεχές μεταξύ**

Λογοδότησης (Accountability) **Αυτονομίας-αυτόνομης δράσης (Autonomy-agency)**

Professionalism ▶ Professionalism (Hoyle, 1974)

Restricted professionalism (Evans, 2007) ▶ Extended professionalism (Evans, 2007)

New professionalism
Governmental professionalism ▶ Enacted professionalism (Hilferty, 2007)

Incorporated professionals (de-professionalised and demoralised 'techno-bureaucrats') (Wilkins, 2010) ▶ Empowered professional
▶ Transformative teacher professionalism (Mockler, 2005)

Activist professionals
'collegially resistant' professionalism
(Sachs, 2003)

Αντιλήψεις των ιδίων των εκπαιδευτικών για τον επαγγελματισμό τους (Swann et al., 2010)

- ‘η διδασκαλία ως εποικοδομητική μάθηση’
- ‘αυτονομία στη διδασκαλία’
- ‘η διδασκαλία ως συνεργασία με άλλους’
- ‘η διδασκαλία ως ειδική γνώση για αντιμετώπιση μιας πολύπλοκης εργασίας’
- ‘η διδασκαλία ως ένα επάγγελμα που τυγχάνει εμπιστοσύνης’

Μέθοδοι(1/3)

- **337 ατομικές και ομαδικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις**
 - Συμμετέχοντες/ουσες
 - Δάσκαλοι/ες, συμπεριλαμβανομένων και μελών των Επιτροπών Γνωστικών Αντικειμένων, που εργάζονταν σε σχολεία κατά τη διάρκεια των χρόνων της αλλαγής των ΑΠ
 - Με διάφορα και διαφορετικά χαρακτηριστικά ως προς τα έτη εμπειρίας, το είδος σχολείου στο οποίο εργάζονταν, τα ακαδημαϊκά τους προσόντα κτλ.
 - Επιλέχθηκαν μέσα από σκόπιμη δειγματοληψία και δειγματοληψία χιονοστοιβάδας
 - **Για την παρούσα εργασία: 82 εκπαιδευτικοί (2011-2012)**
- Συλλογή δεδομένων κάθε Άνοιξη (Φεβράρης-Μάρτης) τα τελευταία 4 χρόνια (2011-2014) (με τις συναδέλφους Σταυρούλα Φιλίππου & Σταυρούλα Κοντοβούρκη, Πανεπιστήμιο Κύπρου)

Μέθοδοι (2/3)

- **Συλλογή αρχειακού υλικού/επίσημων κειμένων (1/2004-2/2013)**
 - Κανονισμοί Στοιχειώδους Εκπαίδευσης (ενοποίηση 2008-2012)
 - Επίσημα κείμενα πολιτικής (Έκθεση, Μανιφέστο, Στρατηγικός Σχεδιασμός, Προοίμιο ΑΠ)
 - Εγκύκλιοι, στόχοι σχολικών χρονιών, οδηγίες, ανακοινώσεις, επιστολές
 - Υλικό που χρησιμοποιήθηκε στις πρακτικές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών από το ΥΠΠ, οδηγοί, ενημερωτικά δελτία
- **Ανάλυση:** Θεματική ανάλυση--από ανοικτή σε αξονική κωδικοποίηση

Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Μια Ιστορική Γραμμή

EYPHMATA

Η Γένεση του Υποκειμένου (2004-2007) 1/3

Ανάδυση του 'επαγγελματία παιδαγωγού' το 2004

- Γενικός φιλοσοφικός προσανατολισμός: Δημοκρατική και ανθρώπινη εκπαίδευση (Παιδεία)
- Σε σχέση με τον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών:
 - Προσπάθεια **επανεπαγγελματοποίησης** των εκπαιδευτικών, δεδομένης της αναγνώρισης της αποεπαγγελματοποίησής τους ως μια από τις 'κρίσιμες ζώνες' του Ελληνοκυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος:

Στην εκπαίδευση-κατάρτιση και στην επιμόρφωσή του, στη διεξαγωγή του παιδαγωγικού-διδασκτικού του έργου, και γενικά στην αντίληψη και εκτέλεση του παιδαγωγικού-μορφωτικού του ρόλου, ο Κύπριος εκπαιδευτικός δε θεωρείται, δεν αντιμετωπίζεται και δεν επιβραβεύεται ως ένας αυτόνομος ή σχετικά αυτόνομος επαγγελματίας-παιδαγωγός (professional), αλλά περισσότερο ως δημόσιος «υπάλληλος/λειτουργός», ως διεκπεραιωτής αποφάσεων που παίρνονται από άλλους, ως τεχνοκράτης εκπαιδευτικός (Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, 2004, σ. 16, πρόσθεση έμφασης).

Η Γένεση του Υποκειμένου (2004-2007) (2/3)

Στο δημοκρατικό εκπαιδευτικό σύστημα που στοχεύουμε, ο εκπαιδευτικός συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ως επαγγελματίας παιδαγωγός. Το επιδιωκόμενο προφίλ του είναι ο στοχαστικο-κριτικός εκπαιδευτικός, ο οποίος αντιμετωπίζει τη σχολική γνώση ως αντικείμενο διαρκούς διερεύνησης και αναζήτησης, ο εκπαιδευτικός που προβληματίζεται για τον εκπαιδευτικό και κοινωνικό ρόλο του σχολείου, για το έργο που ο ίδιος επιτελεί και για τις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιεί και επιδιώκει τη συνεχή αυτομόρφωση, την επιμόρφωση και την αυτοβελτίωσή του (ΥΠΠ, 2007, σ. 3, στο Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Παιδεία, πρόσθεση έμφασης).

ΑΛΛΑ

- Περίοδος σιωπής 2008-2009: απουσία αναφορών στον επαγγελματία παιδαγωγό από επίσημα κείμενα μέχρι την πρόσκληση για συμμετοχή στις επιτροπές γνωστικών αντικειμένων και την ανακήρυξη έτους εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης 2008-2009 (Kontonourki, Theodorou, & Philippou, 2015)

Αλλαγή, αναλυτικά προγράμματα και επαγγελματισμός εκπαιδευτικών

- Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν μια ενιαία αντίληψη για το πώς βλέπουν τον επαγγελματικό τους ρόλο στο πλαίσιο της αλλαγής
- Μεγάλο μέρος των εκπαιδευτικών βλέπει την αλλαγή των ΑΠ ως ένα θετικό βήμα και εκφράζει μεγάλη έγνοια για την επιτυχία της
- ΑΛΛΑ ταυτόχρονα για πολλούς η αλλαγή σηματοδοτεί και μια νέα φάση της επαγγελματικής τους ζωής με νέες επαγγελματικές απαιτήσεις, άγχος και ανασφάλεια:
 - Νέα (;) σχέση με το ΑΠ
 - Θόλωση των ορίων του ιδιωτικής και δημόσιας (επαγγελματικής) σφαίρας

Νέες (και) άλλες (;) απαιτήσεις σε χρόνο και γνώση

- Νομιζω περιμένουν από εμάς περισσότερο..... περισσότερη έρευνα όσον αφορά το τι πρέπει να κάνουμε δηλαδή από τη στιγμή που μας λένε ότι για κάποια πράγματα δε θα έχουμε ένα εγχειρίδιο και θα είναι μόνο αυτό σημαίνει ότι περιμένουν από εμάς να ψάξουμε υλικό, να σχεδιάσουμε υλικό, να εφαρμόσουμε υλικό, το οποίο πιστεύω ότι δε θα έπρεπε να είναι δουλειά μας, δηλαδή δεν μπορείς να μου δίνεις ένα στόχο, ας πούμε και να μου λες κάνε το υλικό σου κι αν εγώ κάνω αυτό και ο συνάδελφος κάνει κάτι εντελώς διαφορετικό; πώς μετράςπώς μετράς ότι η εφαρμογή γίνεται με τον ίδιο τρόπο; Πιστεύω ναι ότι όντως περιμένουν περισσότερα πράγματα από εμάς σε αυτόν τον τομέα αλλά δεν είναι τα σωστά (Συνέντευξη 57).
- Δεύτερο το πιο σημαντικό όσον αφορά τις μαζικές επιμορφώσεις, ήταν ο διάλογος ο οποίος διαμορφώθηκε μετά με τους επιμορφωτές και τους δασκάλους και το έντονο στοιχείο ήταν ουσιαστικά ήταν η αντίδραση των δασκάλων ήταν ότι ζητούν να κάνει πολλά πράγματα ο εκπαιδευτικός στον ελεύθερο του χρόνο κάτι που είναι λίγο αδύνατο γιατί έχουμε και άλλες υποχρεώσεις. Δηλαδή δεν μπορώ εγώ να ασχολούμαι εικοσιτέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο να οργανώνω το αυριανό μάθημα με δικό μου υλικό, με νέο υλικό και να μην κάνω κάτι άλλο. Είναι ανέφικτο αυτό το πράγμα. Δεν μπορεί κάποιος να το κάνει εκτός και εάν είναι κάποιος που είναι μόνος του χωρίς οικογένεια χωρίς τίποτα άλλο στη ζωή του και μόνο αυτό κάνει. Από την στιγμή που υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι είναι σε αυτές τις θέσεις για να κάνουν αυτή τη δουλειά. Εμένα η δουλειά μου είναι άλλη. Ήταν τούτο το έντονο το στοιχείο ουσιαστικά που πάρα πολλοί το είχαν πει και αντέδρασαν έντονα. Υπάρχουν πράγματα τα οποία δεν είναι πρακτικά εφικτά. (Συνέντευξη 1)

Για κάποιους η αλλαγή ένα εγγένες χαρακτηριστικό του επαγγέλματος

- Κοίτα, εγώ πιστεύω ότι εν ένα, μια...ενα πολλά θετικό βήμα τούτο που γίνεται, αντιλαμβάνομαι ότι μερικές φορές σε ορισμένους προκαλεί άγχος γιατί εν καινούριο πράγμα, εγώ εν το νιώθω τόσο έντονα γιατί ενι βλέπω να υπάρχουν αλλαγές που να μεν μπορεί να ανταποκριθεί ένας δάσκαλος. Ένας δάσκαλος που σέβεται τον εαυτό του τζαι τη δουλειά του πάντα ψάχνεται, πάντα προσπαθεί να βρει το καλύτερο, οπότε ενθουσιασμό με έκαμε να νιώσω ότι έχει ελπίδα τούτη η εκπαίδευση κάμνοντας, τηρώντας τούτα που προγραμματίζουμε (Συνέντευξη 20).
- Τούτον εξαρτάται που τον κάθε δάσκαλο. Υπήρχαν δάσκαλοι που παλαιότερα χρησιμοποιούσαν το βιβλίο μόνο. Έκαμαν τα κείμενα του βιβλίου, έκαμαν τις ασκήσεις του βιβλίου. Για τζείνους τους δασκάλους τα νέα αναλυτικά εν πολλά μεγάλο άλμα και βήμα. Για μας που χρησιμοποιούσαμε ήδη από προηγουμένως τούτες τες μεθόδους με την διαθεματική προσέγγιση με την συνεργατική μάθηση με τις με τον κριτικό γραμματισμό που τον είχαμε βάλει από πριν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι αλλαγές ένναι τεράστιες. Για μένα η μεγαλύτερη αλλαγή είναι τούτα όλα που εκάμναμε όσοι είχαμε, πώς να το πω είμαστε πιο συνειδητοποιημένοι πιο ευαισθητοποιημένοι ας πούμε; Μπαίνουν σε μια πιο συστηματική βάση, ότι τωρά εν υποχρεωμένοι οι δάσκαλοι να το κάμνουν τζαι οι εάν συμφωνούν ή αν έχουν την ώρα ή την όρεξη να κάμουν κάτι τέτοιο (Συνέντευξη 14).

Χαρακτηριστικά επαγγελματισμού

- Η διδασκαλία ως συνεργατική διαδικασία
- Η διδασκαλία ως συνεχής μάθηση
- Αυτονομία στη διδασκαλία

- Διεκδίκηση του δικαιώματος συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων η οποία νομιμοποιείται λόγω και μέσω της επαγγελματικής τους (τι είδους;) γνώσης/εξειδίκευσης

Χαρακτηριστικά επαγγελματισμού: Η διδασκαλία ως συνεργατική διαδικασία

- Για το αρχικό στάδιο, το φετινό και το επόμενο, ή ακόμα και τα τρία χρόνια θα θέλει αρκετή δουλειά. Δηλαδή εγώ έπρεπε καθημερινά φέτος να μπαίνω στην ιστοσελίδα του υπουργείου να βλέπω για κάθε μάθημα και για κάθε ενότητα κάθε τι που είχε εκεί, να μελετώ τους στόχους, τους δείκτες επιτυχίας, δηλαδή έπρεπε να ενημερώνουμε, δεν υπήρχε κάτι σε έντυπη μορφή, εγώ έπρεπε να τα ψάξω όλα αυτά να δω τους νέους δείχτες, τις κλίμακες, όλα αυτά ήθελε λίγη μελέτη και καθοδήγηση και από τους πιο πάνω σε μένα για να το πετύχω. Άρα καθημερινά ήθελα κάποια ώρα στο γραφείο μου να μελετήσω ή να συζητώ με τις φίλες μου συναδέλφους ή να πηγαίνω να βλέπω τη σύμβουλο μου να με καθοδηγήσει (Συνέντευξη 82).
- Σίγουρα ανταλλαγή απόψεων εκπαιδευτικών κυρίως γιατί είναι τούτοι που εφαρμόζουν τις αλλαγές, με κάποιο άλλο που ίσως δεν είναι αυτός που κρίνει αλλά αυτός που θα ακούσει αδυναμίες του αναλυτικού και όχι ως άτομο γιατί δημιουργείς άμυνες, ότι δεν έκαμες κάτι καλά, άρα αποκλείω επιθεωρητές. Σίγουρα τούτο το θέλουμε, και τακτικές συναντήσεις όπου δεν προβλέπεται κάπου τούτο (Συνέντευξη 13).

Χαρακτηριστικά επαγγελματισμού: Η διδασκαλία ως συνεχής μάθηση

- Σίγουρα χρειάζεται χρόνος για να διαβάσεις από μόνος σου, να μελετήσεις να ψάξεις, να δεις να μάθεις για τις αρχές, τι ακριβώς θέλει να πετύχει, ποιοι είναι ακριβώς οι στόχοι των νέων Αναλυτικών, τι θέλουμε να πετύχουμε βασικά. Να διαβάσεις να μελετήσεις το υλικό που υπάρχει να κάμεις τζαι μόνο σου υλικό, δηλαδή και ένας που τους στόχους τούτης της χρονιάς είναι να εμπλουτίσουμε το υλικό. Πολλοί δάσκαλοι σου λέει εννα πάω μόνος μου να φτιάξω υλικό, είναι καλό το υλικό που να φτιάξω, είναι με τις προδιαγραφές των νέων Αναλυτικών, γι' αυτό χρειάζεται σίγουρα τζαι που μας να αφιερώσουμε χρόνο να μελετήσουμε τζαι να δοκιμάσουμε στο κάτω κάτω κάποια μαθήματα κάποια.(Συνέντευξη 11)

Χαρακτηριστικά επαγγελματισμού: Αυτονομία στη διδασκαλία

- Αν οι εκπαιδευτικοί δεν θέλουν να τα εφαρμόσουν, δε θα τα εφαρμόσουν, εν ο οδηγός του οχήματος ο εκπαιδευτικός, αν δε θέλει να βάλει την ταχύτητα, δε θα μπει η ταχύτητα. Ε, συνεπώς νομίζω όλα ξεκινούν που τη διάθεση του εκπαιδευτικού. Για την κατάρτιση εν το συζητώ, είμαστε καταρτισμένοι, έχουμε τα προσόντα, ασχέτως το τι λέγεται προς τα έξω, νομίζω εν η διάθεση (Συνέντευξη 67).
- Ό,τι μαθαίνουμε στην ουσία το μαθαίνουμε από μόνοι μας, είναι απλά μια θεωρητική ενημέρωση το σεμινάριο, η όλη ουσία είναι τι θα κάνει μετά ο δάσκαλος. Ο δάσκαλος θα κάνει ό,τι νομίζει μετά, θα το προσαρμόσει κατάλληλα σύμφωνα με όσα πιστεύει.(Συνέντευξη 64)
- Αν έχεις ένσταση να εφαρμόσεις κάτι πως θα έρθει ένα χαρτί και να σου πει να εφαρμόσεις δεν σημαίνει πως θα γίνει [...] Και αν δεν τα κάνεις ποιος θα με ελέγχει; [...] Άρα θεωρώ το ρόλο μας ως το πιο σημαντικό. Εμείς είμαστε που θα εφαρμόσουμε τη αλλαγή της πολιτικής και της νέας προσπάθειας. Πρώτα πρέπει να βρεθεί τρόπος ώστε η δική μας προσπάθεια να πηγαίνει προς τα πάνω για να υπάρχει ανατροφοδότηση στα άτομα τα οποία τα σχεδίασαν ώστε να μπορέσουν να έρθουν οι ειδικοί να λύσουν τα προβλήματα που προκύπτουν αλλά στη ουσία είναι εμείς που αναμένεται να βγάλουμε το φίδι που τη τρύπα (Συνέντευξη 13)

(απο/επαν)Επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτική αλλαγή 1/3

(επαν)Επαγγελματοποίηση

- Νιώθω ότι μπορώ να ξεδιπλώσω, ας πούμε, τα ενδιαφέροντα μου. Ενδεχομένως το ταλέντο μου ή το ταλέντο που έχει ο καθένας αβίαστα και πιο ελεύθερα που πριν. Νομίζω ότι ο ρόλος του δασκάλου και των μαθητών του μαζί αναβαθμίζεται ενώ προηγουμένως ήσουν ας πούμε ο κομιστής των ιδεών που σε υποχρέωναν κάποιοι προϊστάμενοι να ακολουθήσεις καλώς ή κακώς, εν το σχολιάζω (Συνέντευξη 67).
- Επίσης οι ενότητες οι οποίες θα δημιουργούμε, δίνουν το δικαίωμα να ασχοληθούμε, όσο χρονικό διάστημα κρίνουν οι διδάσκοντες και οι διδασκόμενοι, ότι μας ενδιαφέρει το θέμα που ασχολούμαστε. Δηλαδή καταργούνται τα στενά όρια της ενότητας που έπρεπε να την καλύψω, και να πάω την επόμενη ενότητα παρακάτω, και μετά παρακάτω, και να έχω το άγχος συνεχώς της ύλης που τρέχει. Το θεωρώ μεγάλη καινοτομία και μεγάλο ξαλάφρωμα για τον εκπαιδευτικό το ότι μπορεί πλέον να αποφασίζει, πόσες θεματικές ενότητες μπορεί πλέον να καλύψει, με βάση τα ενδιαφέροντα και με βάση τους μαθητές που έχει μπροστά του κάθε φορά. (Συνέντευξη 45)

Αλλά και

Αιτήματα από τους εκπαιδευτικούς για περισσότερη καθοδήγηση—τι συνεπάγεται αυτό για την αυτονομία και την εξειδίκευση ενός/μιας επαγγελματία;

- Το μόνο που άκουσα από όλους είναι η τράπεζα υλικού. Να δημιουργηθεί μια τράπεζα υλικού ή ίσως κάτι σε έντυπη μορφή όχι τόσο τούτο το ελεύθερο, το ψάξιμο, να μας δώσουν κάτι να βασιστούμε, τότε θα νιώθουμε πιο μεγάλη ασφάλεια. Ή τουλάχιστον να ξέρουμε περίπου κάποιες ενότητες προτεινόμενες, για να ξέρουμε περίπου που να προχωρούμε τότε θα νιώσουμε ασφάλεια και την άνεση να συνεχίσουμε (Συνέντευξη 82).
- Ναι είπα για τράπεζα υλικού, θα ήταν πολύ βοηθητικό αν υπήρχε μια τράπεζα υλικού από την οποία να μπορούσαμε να παίρναμε υλικό γιατί απαιτεί πάρα πολύ χρόνο η προετοιμασία του υλικού όπως όπως τουλάχιστον μας έχουν πει ότι πρέπει να διδάσκουμε και να εφαρμόζουμε ως πούμε. (Συνέντευξη 4)

(απο/επαν)Επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτική αλλαγή 3/3

(απο)Επαγγελματοποίηση και αντίσταση

- Εγώ θεωρώ ότι πιο πολύ βάση έπρεπε να δοθεί στους ίδιους τους δασκάλους που ζουν την πραγματικότητα των σχολείων τζαι οι σ' αυτούς που βρίσκονται στα γραφεία τζαι γράφουν τ' αναλυτικά και δεν ξέρουν ούτε αν εφαρμόζονται στην πράξη σωστά αν μπορούν να εφαρμοστούν εννοώ έμπρακτα. Πιστεύω ότι έπρεπε να εμπλακούν περισσότερο οι δάσκαλοι στο όλο ζήτημα. (Συνέντευξη 13)
- Νομίζω ότι στην αρχή της διαδικασίας για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα έπρεπε να ερωτηθώ προσωπικά ως εκπαιδευτικός που διδάσκει το μάθημα για το τι πιστεύω ότι θα έπρεπε να αλλάξει στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Αντί αυτού από την αρχή μέχρι σήμερα παρακολουθώ ως αμέτοχος θεατής τα διαδραματιζόμενα, τα οποία αποτελούν ουσιαστικά το ξαναμαγείρεμα ενός παλιού φαγητού (Συνέντευξη 69).
- Διεκδίκηση του δικαιώματος συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων η οποία νομιμοποιείται λόγω και μέσω της επαγγελματικής τους (τι είδους;) γνώσης/εξειδίκευσης

Συζήτηση

- Αυτή η πολλή ελευθερία μας δυσκολεύει και μας αγχώνει λίγο διότι μας δίνει μεγάλη ευθύνη στο να επιλέξουμε, να κρίνουμε, να αξιολογήσουμε και να προχωρήσουμε μετά (Συνέντευξη 82).
- Η διαδικασία της αλλαγής ως ταυτόχρονα διαδικασία επανα- και απο-επαγγελματοποίησης
- Αναγνώριση της ανάγκης για ανάπτυξη (ιστορικών και τοπικών) συγκειμενικών εννοιολογήσεων του επαγγελματισμού (Philippou, Kontonourki, & Theodorou, 2014).
- Επιβολή από πάνω προς τα κάτω ή ανάπτυξη νοηματοδοτήσεων επαγγελματισμού από κάτω προς τα πάνω; (Philippou, Kontonourki, & Theodorou, forthcoming 2015).
- Η αλλαγή ως πολύπλοκη και μη γραμμική διαδικασία (Theodorou, Kontonourki, & Philippou, 2015):
 - Εισαγωγή νέων λόγων χωρίς όμως αλλαγή δομών και πρακτικών
 - Η αλλαγή στο αναλυτικό πρόγραμμα αγγίζει ευρύτερα θέματα που άπτονται όχι μόνο της εννοιολόγησης του ιδίου του αναλυτικού αλλά και θέματα (επαν)εννοιολογήσεων εκπαιδευτικού επαγγελματισμού.
- Μπορεί να γίνει συζήτηση για την (οποιαδήποτε) εκπαιδευτική μεταρρύθμιση χωρίς να αποτελέσει μέρος της το τι (μπορεί να) σημαίνει επαγγελματίας εκπαιδευτικός;

Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Μια Ιστορική Γραμμή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Ευχαριστίες

Η εργασία αυτή αντλεί από ευρύτερο ερευνητικό πρόγραμμα που διενεργείται σε συνεργασία με τις Σταυρούλα Φιλίππου και Σταυρούλα Κοντοβούρκη, Πανεπιστήμιο Κύπρου. Θα θέλαμε επίσης να αναγνωρίσουμε τη συμβολή των φοιτητριών που παρακολουθούσαν τα μαθήματα ΕΠΑ 404 «Ανάπτυξη Προγραμμάτων», ΕΠΑ 222 «Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας» και ΕΠΑ 612 «Μοντέλα Αξιολόγησης Προγραμμάτων» κατά το Εαρινό Εξάμηνο 2012 στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και τη συνεισφορά των Μαίρη Χαραλάμπους και Ειρήνης Μιχαήλ στην ανάλυσή τους.